

Tisdag

Johannes 12:20–36 – Exeges

I Johannesevangeliet växer sig längtan att följa Jesus stark efter hans sjunde och sista tecken – uppväckandet av Lasaros (kap 11). Många människor kom från Jerusalem för att se honom (12:13) och många vitnade om att de sett den uppståndne Lasaros (v 18). Också en del av medlemmarna i Stora rådet tror på honom (v 42) och fariseerna markerar förtyvlat att de inte kan göra någonting: »Alla människor springer efter honom» (v 19).

Den globala framgången exemplifieras vidare med att »några greker» kommer. De förefaller vara icke-judar men »gudfruktiga» (jfr Apg 16:14). De närmar sig Jesus genom de två lärjungarna med grekiska namn vilka kom från en stad på gränsen till hedningarnas land (Betsaida, öster om Jordan). Johannes beskriver aldrig något möte mellan Jesus och dessa greker. Han tycks hålla fast vid tanken på Jesu jordiska prästerskap som något bara för judarna. Jesu svar pekar snarare fram mot den tid då han som den förhärligade Sonen ska överskrida sådana gränser. Det är den stund då han lyfts upp på korset: »Och när jag blir upphöjd från jorden, skall jag dra alla till mig» (v 32; jfr 10:16).

Denna förhärligandets stund ser för världen ut som döden. Johannes har här fört samman traditionella element som synoptikerna har bevarat på annat sätt. Hos Johannes

hänför sig orden om att förlora och vinna sitt liv huvudsakligen till Jesu egen död: »Om veteornet inte faller i jorden ...» (v 24; jfr 1 Kor 15:35ff; 1 Mark 8:34 är det relaterat till orden om hur man skall följa Jesus och ta sitt kors på sig). Det finns ett inslag av stark inre oro hos Jesus men inget av Getsenane-ångesten. Jesus vet att meningen med denna stund är hans »förhärligande» och han behöver inte själva den himmelska rösten (som hos synoptikerna vid Jesu dop och förklaring; jfr den styrkande ängeln i Getsenane, Luk 22:43). Den är där för lärjungarnas skull (v 30).

Vv 31–36 för in ett mäktigt tema som är typiskt för Johannes och som finns med redan i talet till Nikodemus (kap 3). De välkända orden »Så älskade Gud världen att han gav den sin ende son ...» (3:16) är Johannes tolkning av Jesu korsfästelse i enlighet med den profetiska bilden av ormen i vildmarken: »Liksom Mose hängde upp ormen ...» (3:14). I båda fallen blir resultatet »liv» (4 Mos 21:8f; Joh 3:15–16) och i kap 3 fortsätter texten med orden om »domen» och »ljuset».

Det som alltså antyds i Joh 3 börjar nu hända. Sett ur perspektivet om vad som är Jesu uppgift ges nu sista möjligheten att välja ljuset, men de ledare som var benägna att tro på Jesus (v 42) visade att de älskade mörkret mer än ljuset (3:19). Mörkret vann över dem (v 35, samma uttryck som i Joh 1:5).

Vid denna tidpunkt upphör Jesu uppgift bland människorna (»han var försvunnen, v 36). Den upphör precis när hans globala härlighet står för dörren. Den härlighet han också talar om när han hör om grekerna som börjar komma.

Johannes 12:20–36 – Homiletiska anteckningar

Texten är rik på ord och motiv att meditera över. Jag skulle nog försöka förmedla det tema som håller samman hela texten: Döden är det enda sätt på vilket vi kan få nytt liv. I vår text (som är mycket olik 1 Kor 15) handlar lagen om veteornet som måste dö om Jesus och hans mission. Följaktligen också om kyrkan och hennes mission och arbete. Vad innebär det för kyrkan, för kristenheten, att dö? Det verkar

vara den enda vägen till liv. Vi ska kanske fundera över hur kristendomen snäjs in i kultur och prestige och status? Ju mera fantastiskt dess »vete» ser ut i människors ögon, desto mer begränsat och förorenat av västerländsk imperialism etc blir evangeliet. Kyrkan måste dö om dess liv i all sin ära ska kunna leva vidare, om den skall kunna ha rätt ord till »grekerna», dvs till dem som har andra kulturella tankemönster och erfarenheter. Men vi är rädda för synkretism och för att förlora vår lära och identitet. Ända ligger förlevandet i lagen om kornet som måste dö, inte i att vi låter kornet ligga och lysa i våra händer.

Vi kan också stanna inför v 32 som säger samma sak men med ormen som bild. Om vi drar in Joh 3:16 ger vi denna välkända vers liv genom att måla bilden av Moses som upphöjde ormen som en väg till livet. Vi påminns om att gåvan inte innebär att ormarna försvann utan att de som blev bitna kunde se på pälarna med ormkroppen och överleva. För lutheraner bordet det vara naturligt att minnas att frälsningen inte är en syndfrihetens välsignelse. Ormarna fortsätter att bitas men det finns något som gör att deras gift inte är dödligt.

Johannes själv skulle väl snarast betona att korset och Kristi död är det sätt på vilket Jesus överskrider alla kulturella, nationella och religiösa uppdelningars begränsning: »Jag har också andra får, som inte hör till den här fällan. Också dem måste jag leda» (Joh 10:16). Denne upphöjde Jesus är inte en religionsgrundare eller en traditions ursprung. Han är obegränsad – lik Gud.

Jes 49:1-6 – Exeges

Nu till den andra av Jahves tjänarens sånger. Denna gång utan »svaret» (vv 7-13). Precis som i den första sången (se ovan s 36-37) är temat att tjänaren är den genom vilken Jahve sträcker sig utanför de israelitiska stammarnas gränser. Det slående i texten är:

1. Känslan av kallelse, delvis uttryckt med Jeremias ord (1:5, också använda av Paulus i Gal 1:15), delvis med unika bilder om tillit och förtrostan (v 2).

2. Den besynnerliga hänvisningen till Israel i v 3, som av

många tolkare anses vara en senare kommentar. Även sedd som en poetisk växling blir det en obekvämlig referens eftersom v 5 gör Israel till objekt för tjänarens gärning. Men i »svaret» är ormen utan tvekan Israel (jfr nedan, långfredagens text). Tjänarens storhet får sitt uttryck i att uppgiften gäller hela världen. Hans förvirring – som dock inte är det samma som förvirran över resultatet av hans arbete – övervinns av det globala i uppgiften. Det tema som uttalades tydligt i den första sången tas här åter upp ur tjänarens personliga perspektiv. Hans reflektion över sin kallelse, hans förtrostan, hans förvirring och storheten i hans mission.

Jes 49:1-6 – Homiletiska anteckningar

Denna Jesajatext kan mycket väl tjäna som en illustration till det »utsträckande» som dagens evangelium talar om. När vi använder texten på detta sätt, bör vi vara medvetna om hur tjänarens förtrostan på Herren åter igen går stick i stäv med vad han ser med sina ögon och känner sin kropp. I vår tid kanske det innebär stick i stäv med vad statistik och gallupundersökningar och balansräkningar säger: »För-gäves har jag mödat mig, fruktlöst och fåfängt har jag förtärt min kraft» (v 4).

Alla dessa texter från Jesaja talar *mot* den enda sekularisering som verkligen är av ondo: kyrkans sekularisering. Med det menar jag kristnas tendens att räkna växt och tillväxt och resultat i kvantitativa termer. Kyrkostatistiken har sin funktion. Om den är sann hjälper den pastorer/präster och församlingar att förbli ärliga om sitt arbete, men den kan aldrig användas som ett mått på rikets dolda tillväxt.

Tjänaren, kyrkan, de kristna skall grunda sitt hopp och sina gärningar på Guds kallelse och vänta sig resultat av Gud. Resultat bortom mänskligt felande eller framgång. Som Jesus sa till lärjungarna när de var resultat-inriktade: »Men gläd er inte över att andarna lyder er, utan gläd er över att era namn är upptecknade i himlen» (Luk 10:20, jfr Joh 15:15). En sådan attityd kan verka självcentrerad men det är den inte när den fungerar som en varning för den sekulariserade resultatjakten. Kallelsen och löftet är en del av

denna varning. De är uppmuntrande ord för den som är nedslagen. Men när de bärs som medaljer och ordnar av de stolta och framgångsrika blir de till aska.

1 Kor 1:18-25 – Exeges

Här får vi en glimt av Paulus sätt att tala om korset. Det sker mera sällan än vad vi kanske tror. Ordet finns tex inte alls med i Romarbrevet (utom »korsfäst med honom» som en tolkning av dopet, 6:6). När han använder ordet är det alltid för att kritisera en viss sorts kristen fromhet som han tycker är farlig. Luther hade förstått detta när han skilde mellan en *theologia crucis* och en *theologia gloriae* (Korsets och härlighetens teologier).

I sina brev till korinthierna försökte Paulus med kraft kämpa mot en del kristna ledares *theologia gloriae* som verkar ha fascinerat människorna i just denna kyrka. De presenterade evangeliet som »Vishet». Inte det sunda förnuftet som finns i Ordspråksboken utan »Vishet» som djup och uppenbarad insikt. Detta var attraktivt för den hellenistiska världen. Paulus menar att Kristus själv *är* denna vishet, inte spekulationer om honom (kap 2). Dessa kristna ledare talade om sig själva som karismatiska undergörare, utförde tecken och uppmuntrade till extatiska manifestationer.

Paulus ger sin reaktion på detta i 1 Kor 12-14 när han sätter omsorgen om de svaga och uppbyggandet av en gemenskap (»kärlek») högre än både tro och vetande.

Enligt Paulus är sådana tendenser farliga. De växer ur en tro som inte tagit korset på allvar. De underminerar korsets makt och budskap (1 Kor 1:17). Eller snarare, han ser bilden av korsfästelsen som dessa tendensers motgift. Den frälsning Kristus gav, kom in i världen utan sådana himmelska tecken som skulle svara mot de judiska förväntningarna.

Inte heller kom den i enlighet med vad de visa och lärda hade slagit fast. De som var de minsta i vishet och kunskap blev de första att se och tro (vv 26-31). Kristi ankomst var en ironi; dåskapen med en Messias som korsfästes i svaghet (2 Kor 13:4) är Guds makt tillgänglig för »dem som har ögon att se med.» I korsets evangelium blir ironin nyckeln till frälsning. Det är också därför dessa verser är skrivna i

den litterära stil som kallas ironi. Här finns ett polemiskt uttryck för den insikt som mest av allt genomsyrar det Paulus skriver: mot heroiska modeller av framgångsrik andlighet betonar han det faktum att de kristna, också aposteln Paulus själv, är en del av den skapelse som ropar i smärta och som är fräist bara genom hoppet (Rom 8:18-26), och det faktum att enbart vår svaghet tillåter Guds makt att lysa klart (2 Kor 12:10; jfr 4:7).

1 Kor 1:18-25 – Homiletiska anteckningar

Denna textpassage bör inte ge anledning till en predikan mot vetenskap och kunskap i den akademiska världen, inte heller till generella eller populära funderingar runt »tro och vetande». Både »tecknen» och »kunskapen» som Paulus talar om är uttryck för en djupt religiös trosattityd. Korsets *skandalon* (stötesten, Gal 5:11) är inte svårt för *världen* att förstå. Världen har ingen svårighet att se hur små och eländiga Jesus och hans efterföljare var. (Märk att Paulus inte talar om uppståndelsen vilken mycket väl kan vara en sådan stötesten för »världen».) Det är för de starkt troende, de triumferande och djupt religiösa andliga människorna som korset, besegrandet, förödmjukelsen, Jesu Kristi svaghet är en sådan *skandalon*.

Vår predikan och meditation bör alltså ha detta i fokus. Den bör vända sig mot våra tendenser att övervärdera vår makt, lycka och »frälsnhet». Den bör riktas mot att vi begär mer för vår tro än vad som är riktigt. Den bör inrikta sig på frågan: Är vi villiga att acceptera det ironiska i Guds vägar. Inte vänta oss några segrar varken för egen del eller för vår tjänst i världen. Är vi villiga att bli som tjänaren (Jes 42) och vänta i svaghet på Guds påsk som kanske inte kommer om fem dagar? Frågan måste bli: Är vår tro, vår fromhet, vår medvetna och omedvetna syn på oss själva och våra problem, formade av korset i sådan utsträckning att vi är villiga att vänta på Gud utan tecken och självförfärdigande rationaliseringar eller självförhärligande from retorik? Frågan är: Är vi villiga att vara tysta som Herren när han anklagades, »och överlåta vår sak åt honom som dömer rättvist» (jfr 1 Petr 2:23)?